

MIJMERINGEN BIJ EEN *PENNING BRUSSELS*

Willy GEETS

HET IS DE DROOM VAN IEDERE RECHTGEAARDE NUMISMAAT OOIT EENS een stuk te vinden dat nog niet eerder gekend was, of althans in de numismatische literatuur werd beschreven. In 2009 viel dit geluk mij te beurt, doordat ik in het bezit kwam van de volgende munt (*schaal 200%*):

Fig. 1

Het betreft een zilverstuk met een massa van 0,89 g en een diameter van 18 mm. Van bij een eerste oogopslag valt de onverzorgde afwerking op, met legendes die voor een deel bestaan uit verminkte letters. Het was dus onmiddellijk duidelijk dat de juiste determinatie van het stuk een hele klus zou worden. Wel laat de algemene factuur toe het stuk te identificeren als een zilveren *denarius*, ook wel – in correcter maar mogelijk tot verwarring leidend Nederlands – ‘penning’ genoemd. Dit munttype had aanvankelijk, bij zijn invoering door Karel de Grote in 793/4, een massa van *ca.* 1,70 g ($1/240$ van een pond), en bleef – niettegenstaande een geleidelijke waardevermindering in de loop der tijden – gedurende meerdere eeuwen dé standaardmunt in (ruim) West-Europa.

Juist omwille van zijn verbasterde legendes en zijn relatief lage massa, moet ons stuk worden gedateerd in de 10de of 11de eeuw. Het is immers zo, dat met de toenemende feodalisering in de gebieden die deel uitmaakten van het aanvankelijk centraal bestuurde Karolingische rijk, het muntrecht – een regaal recht bij uitstek – overging van de vorst op lokale wereldlijke en geestelijke muntheren, die het al dan niet wederrechtelijk uitoefenden, en er in ieder geval niet voor terugdeinsden om de massa en het gehalte van hun munten naar goeddunken aan te passen (*lees*: te verminderen). Deze lokale heersers waren aanvankelijk nog te beschroomd om hun eigen munttypes te creëren, en imiteerden dus eerst die van hun leenheren of van de meest toonaangevende ateliers uit hun omgeving. Maar gaandeweg degenerereerden de legendes t.o.v. de geïmiteerde prototypes, ook al omdat de stempelsnijders soms ongeletterd waren, en er geen exemplaren meer voorhanden waren van de oorspronkelijke munttypes. Algemeen geldt dan ook dat, hoe meer de legendes verbasterd zijn, hoe later in de tijd de uitgifte-datum van de betrokken stukken moet worden gesitueerd.

Bent u geïnteresseerd in het vervolg van dit artikel?

Contacteer dan het EGMP voor de aankoop van het Jaarboek.